

5. téma prípravy na X. Svetové stretnutie rodín v Ríme

Naposledy sme hovorili o tom, ako sa navzájom potrebujeme a o hodnote bratstva, ktoré buduje rodinu, Cirkev i spoločnosť. V dnešný deň sa spoločne chceme zamyslieť a hovoriť o tých, na ktorých je postavená spoločnosť a vďaka ktorým sa buduje aj spoločenstvo Cirkvi. Sú to otcovia a mamy.

Otcovstvo a materstvo, dve povolania, ktoré majú spoločného menovateľa – je ním láska Boha Otca a Stvoriteľa pôsobiaca v láske manželov. Dnešná nedeľa sa v celej Cirkvi slávi ako nedeľa dobrého Pastiera, ako deň modlitieb za duchovné povolania. Modliť sa za budúcich kňazov a pastierov Božieho ľudu znamená modliť sa aj za svätosť našich manželstiev a rodín. Veď rodina, ktorej základom je manželská láska, je kolískou duchovných povolaní. Veľmi výstižne na to poukazuje príbeh zo života svätého pápeža Pia X., vlastným menom Giuseppe Sarto. Keď Giuseppe navštívil po biskupskej vysviacke svoju sedemdesiatročnú matku, povedal jej: „Pozrite sa mamička, aký krásny prsteň mi dali.“, a ukázal jej svoj pastiersky prsteň. Vtedy sa v očiach statočnej ženy zaleskli slzy, úctivo pobozkala prsteň svojho syna, no potom sa zrazu zamyslela a ukázala synovi svoj strieborný, od práce zodrátý snubný prsteň, a dodala: „Nemal by si dnes na ruke tvoj prsteň, keby som najskôr ja nebola nosila môj snubný prsteň.“ Preto v dnešný deň môžeme ďakovať za všetkých otcov a mamy, ktorí svojim príkladom a výchovou umožnili, aby Boh zasial do srdiec ich synov semienko povolania ku kňazstvu. Ďakujeme Bohu aj im za to, že toto semienko mohlo klíčiť a rásť vďaka životodarnej klíme ich vernej a opravdivej manželskej lásky.

Pred našimi očami sa tak v tejto chvíli zjavuje jedna hlboká pravda: plodnosť manželskej lásky nie je zúžená len na biologické plodenie. Naopak, ono je len počiatkom oveľa hlbšieho plodenia, a to plodenia v duchovnom zmysle slova. To je vlastne podstatou výchovy. Jej prvými protagonistami sú otcovia a mamy. Otec a mama ako aj každý ďalší vychovávateľ plodia dieťa v duchovnom zmysle slova (Porov. *Gratissimam sane*, 16). Plodnosť je pravý život plynúci z manželskej lásky rozliaty do rodiny, do Cirkvi i do spoločnosti. To platí aj vtedy, keď manželia nemajú deti, alebo keď rodičia zostarnú. Láska medzi manželmi, láska, ktorá je žitá v úprimnom sebadarovaní sa je ako rieka, ktorá vychádzajúc z jedného prameňa, rozlieva sa a dáva život všetkému navôkol. Všetci manželia sú preto povolaní byť otcami a matkami. Prameň ich plodnosti je v Bohu, veď na jeho obraz sú stvorení. Otcovstvo a materstvo sú prítomné v Bohu, ktorý je Otec, no ktorému sa v Biblii neraz pripisujú také vlastnosti, akými vyniká matka.

V knihe Exodus Boh sám sa prezentuje Mojžišovi ako Boh **milostivý a láskavý** (porov. Ex 34, 5-6) Hebrejčina na to používa dva výrazy - *raham* a *hesed*.

Ḥesed je termín častejšie používaný v Starom zákone. Označuje sa ním milosrdenstvo a láska Boha ako Otca. Ide o lásku, ktorá je nežná, no ktorú zároveň dotvára vernosť, istota a dôvera. Je to láska, ktorá upevňuje a sprevádza, láska, ktorá neopúšťa, ale zostáva neochvejná a dáva pocit ochrany.

Raham pochádza zo slova *rehem*, čo v hebrejčine označuje ženské lono, maternicu, teda miesto, kde sa formuje a vyvíja život dieťaťa. Výrazom *rehem* sa Biblia usiluje opísať materinskú tvár Boha-Lásky. Je to láska, ktorá dáva podobu telu, stráži, chráni, vyživuje a prijíma život niekoho iného.

„Na Božej láske tak objavujeme dva rozmery: otcovsko-mužský a matersko-ženský. Mužská láska je presiaknutá nežnou, ale silnou a činorodou energiou; ženská láska, na druhej strane, prináša život, utvára a vyživuje, a to počnúc tým najvnútornejším putom. Mama a otec sú pre svoje deti konkrétnym zhmotnením tejto lásky“ ([Prípravná katechéza](#)).

Zastavme sa najprv pri význame a obsahu otcovstva.

Každá rodina potrebuje otca. O to viac si to uvedomujeme dnes, keď deťom chýbajú ich otcovia. Pápež František často hovorí o neprítomnosti otca. V liste o sv. Jozefovi napísal: „V súčasnej spoločnosti sa deti často zdajú byť sirotami bez otcov“ (*Patris corde*, 7). A v dokumente *Amoris laetitia* píše: „V západnej kultúre postava otca akoby bola symbolicky neprítomná, skreslená, vyblednutá. Zdalo by sa, že aj samotná mužnosť je spochybnená“ (*Amoris laetitia*, 176). Navrátiť deťom otca znamená ponajprv pre samotného muža-otca uvedomiť si dar, ktorý mu bol zverený v dieťati i v jeho matke. Muž je povolaný stať sa ochrancom daru. Chrániť a vážiť si dar materstva a tak spolu s ním chrániť dar dieťaťa. Byť pravým otcom znamená nebáť sa prevziať zodpovednosť za také veľké dary, akými sú dieťa a jeho matka. Byť pravým otcom znamená byť nablízku, byť so svojimi deťmi, rozprávať sa s nimi, hrať sa s nimi a tráviť s nimi čas. Prinavrátiť deťom otca je zároveň úlohou občianskej spoločnosti a zodpovednosti. Tá má vytvoriť vhodné podmienky na to, aby otec mohol tráviť čo najviac času so svojou rodinou. Tam, kde je otec prítomný telom i dušou, odrazí sa to na živote detí i celej rodiny a následne i v spoločenskom živote.

V Knihe prísloví sa otec obracia na syna a hovorí: „Syn môj, ak bude tvoje srdce múdre, aj moje srdce sa bude radovať. Moje vnútro bude plesieť, keď budú tvoje pery hovoriť správne slová“ (Prís 23, 15-16). „Nedá sa lepšie vyjadriť hrdosť a dojatie otca, ktorý sa presvedčí, že odovzdal synovi to, čo je v živote naozaj dôležité, a teda múdre srdce. Otec nehovorí: «Som na teba hrdý, pretože si ako ja, pretože opakuješ veci, ktoré hovorím a konám ja». Naopak, vraví mu niečo omnoho dôležitejšie, čo by sme mohli interpretovať takto: «Budem šťastný zakaždým, keď uvidím, že konáš múdro a budem dojatý vždy, keď začujem, že hovoríš čestne. Toto som ti chcel zanechať, aby sa ti to stalo vlastným: schopnosť cítiť a konať, hovoriť a usudzovať s múdrosťou a poctivosťou. A aby si sa mohol stať takým, naučil som ťa veci, ktoré si nepoznal, napravil som chyby, ktoré si nevidel.»“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)).

Z praktického hľadiska má služba otcovstva tri formy: modlitbu, obeť a svedectvo.

1. Otcovia sa musia modliť za svoje rodiny. Ich úlohou je obracať sa na Boha-Otca prosiac ho Boha, aby sa jeho rodina stala svätou a jemu milou. Otec sa nesmie hanbiť modliť sa. Ak sa otec hanbí za modlitbu, budú sa za ňu hanbiť raz i jeho deti. Koľko povolaní sa zrodilo, koľko svätých je a bolo na svete vďaka modlitbám svätých a milujúcich otcov? Nič nie je krajšie, ako keď syn či dcéra vidia, ako ich mocný oco v pokore

kláči na kolenách pred tým, ktorý je mocnejší ako on. Keď kláči na kolenách pre Bohom-Otcom, ktorý je mocný na lásku a milosrdenstvo. Môžeme si tu spomenúť na sv. Jána Pavla II.. Sám hovorieval ako neraz, keď sa uprostred noci zobudil, videl svojho otca, vojaka, kláčať pohrúženého do hlbkej modlitby. Preto raz napísal: „Taký otec...čo sa modlí spolu s deťmi, čím prejavuje svoje kráľovské kňazstvo, zostupuje do hĺbky srdc detí, kde zanecháva stopy, ktoré nedokážu zmazať ani budúce životné udalosti“ (*Familiaris consortio*, 60). „Ak je teda niekto, kto dokáže až do hĺbky vysvetliť modlitbu «Otče náš», ... tak je to človek, ktorý prežíva otcovstvo v prvej osobe. Bez milosti, ktorá pochádza od Otca, ktorý je na nebesiach, otcovia strácajú odvahu a utekajú z boja“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)).

2. Ďalšou formou prežívania otcovstva je obeta. Obeta dáva energiu, váhu a silu našim modlitbám. Vynechať sladkosť, pivko, futbalový zápas, ale aj prijať starosti, bolesti a choroby môže priniesť bohaté ovocie v duchovnom živote rodiny, manželky a detí. Otcovia by mali ponúkať obety za posväcovanie a spásu svojich rodín. Jeden otec hovorí svojej už vydatej dcére: „Vieš, keď si chodila ešte do školy a mal som vtedy zdravotné problémy, nevedel som či ešte budem môcť vôbec chodiť alebo nie, modlil som sa: «Pane, Bože, všetky bolesti, i to či budem raz chodiť alebo nie, obetujem za svoju manželku a deti.» Jeho dcéra na to reagovala: «Otec nikdy predtým o tom nehovoril, nevedela som, že je taký duchovný, veď bol len jednoduchý robotník z dediny.»“

3. Nakoniec tu máme otcovo svedectvo. Svedectvo, ako svoju vieru žije v každodennosti. Aj to má trvalý účinok na jeho deti. Na stene kostola v talianskom meste Como je napísané: „Tu bol pokrstený Alessandro Volta. Objavil batériu a učil deti katechizmus. Takto pomáhal obnovovať tvárnosť zeme.“ Tento veľký vedec vedel, že k životu nestačí len pozemské svetlo. Preto vo voľných chvíľach učil deti katechizmus, aby im ponúkol aj iné svetlo – svetlo pravdy a svetlo viery. Tieto veci boli pre neho dôležité, to bolo jeho svedectvo života. Kráčať vo svetle viery znamená nasledovať pravdu. Pravdu, ktorou je Kristus. Kráčať vo svetle viery znamená kráčať pod Božím pohľadom, ktorý nám umožňuje správne vidieť.

Don Giulio Barberis píše o svojom učiteľovi a priateľovi sv. Don Boscovi ako o tom, ktorý svojich zverencov učil žiť v Božej prítomnosti. A robil to tak, že na rôzne tabuľky, ktoré umiestnil v ich izbách, dal napísať: „Boh ťa vidí!“ Tiež chcel, aby pod stĺporadiám domu boli na rôznych miestach posvätné nápisy, aby každá spálňa niesla meno jedného zo svätcov, aby v každej izbe bol kríž alebo nejaký nábožný obraz. Vetu: „Boh ťa vidí!“, Don Bosco hovorieval nie preto, aby ukázal Boha, ako policajta, ktorý neustále kontroluje svoje deti. Ale preto, aby zdôraznil, že Boh vidí aj veci, pre ktoré nás raz odmení, že on vidí aj v skrytosti. Výrazom „Boh ťa vidí!“ chcel poukázať na to, že Boh je nám nablízku v každej situácii, v ktorej sa nachádzame, preto dokáže pochopiť, vidí súvislosti a je vždy po ruke, keď treba pomôcť, ochrániť, ale aj odpustiť. Asi takto môžeme chápať aj prítomnosť pozemského otca v živote svojej rodiny, svojich detí. Aby sa z otca nestal kontrolór, je dôležité, aby otec neustále žil pod Božím pohľadom, pod pohľadom Otca, ktorého on sám je synom a od ktorého pochádza každé otcovstvo (Porov. Ef 3, 15).

Dobry otec vie vidieť. Vie vidieť správne a následne vie správne konať. Dobry otec vie čakať. Vie čakať, pretože láska je trpezlivá. Je to láska pomalá do hnevu, láska, ktorá sa nenechá riadiť impulzmi. Je to láska, v ktorej sa zrkadlí Božia zdržanlivosť a tá je prejavom milosrdenstva (Porov. AL 91). To neznamená, že nedokáže rázne zakročiť, napomenúť, usmerniť. Rázne, ale úctivo, tak, aby neponížil. Otec, ktorý vie napomínať bez toho, aby ponížoval, je zároveň tým, ktorý vie chrániť bez toho, aby sa šetril. Je preto

štedrý, venuje čas, sily i schopnosti tým, ktorých mu Pán zveril. A je štedrý aj do odpúšťania. Nevyhľadáva, nevypočítava a nepoukazuje na chyby, ale usiluje sa prijať, pochopiť a cez odpustenie podnietiť k budovaniu pekného a veľkého života.

Nie menšiu úlohu v rodine zohráva matka a jej materstvo.

Matka tiež zobrazuje a sprítomňuje tvár Boha. Je totiž tou, ktorá rodí pre život. Každý z nás vd'ačíme za život naše mamy. Povolanie k materstvu, je Bohom hlboko vpísané do srdca i tela každej ženy. Celé bytie ženy hovorí o tom, že jej povolaním je formovať, stvárať život. Za Wandou Póltawskou, blízkou priateľkou sv. Jána Pavla II., raz prišla mladá novinárka s otázkou: „Čo by ste odkázali mladým ženám, ktoré pred materstvom uprednostňujú vlastnú kariéru?“ Ona sama ako matka štyroch detí odpovedala: „Opýtala by som sa ich, či existuje väčšia kariéra v živote ženy ako dať život novej ľudskej bytosti.“ Áno, „hoci matka, býva veľmi vyvýšená zo symbolického hľadiska – koľko básní, koľko nádherných vecí sa poeticky hovorí o matke – predsa dnes matka býva málo počúvaná a v každodennom živote sa jej dostáva málo pomoci, málo sa berie do úvahy jej centrálna úloha v spoločnosti“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)). Dnes sa zdá, že „žena je tým viac ženou, čím menej je spojená s materstvom“ (E. Sgreccia, M. di Pietro). Opak je však pravdou. Žena je tým viac ženou, čím viac je spojená s materstvom. Čím viac je spojená so životom, tým viac je ženou, tým viac je sama sebou. Najkrajším príkladom toho je Panna Mária, žena a matka všetkých žien a matiek. Pretože povedala „áno“ tomu najväčšiemu životu – Ježišovi, ktorý sa v nej počal, stala sa aj najväčšou spomedzi žien a matiek. Pápež František raz povedal: „Sú to (...) matky, ktoré najviac nenávidia vojnu, ktorá zabíja ich deti. Koľkokrát som myslel na tie matky, ktoré dostali list so slovami: «Oznamujem vám, že váš syn padol pri obrane vlasti...» Úbohé ženy, ako len trpí jedna matka! Ony sú svedkami nádhery života“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)). Preto chceme osobitne v dnešnú nedeľu, ktorá je dňom matiek, ďakovať Bohu za dar materstva, ktorý vpísal do srdca i tela každej ženy. A chceme ďakovať našim mamám a všetkým ženám, ktoré podobne ako Mária dávajú Bohu svoje „áno“, aby sa v nich mohol počať a stvárať život. Ďakujeme drahé mamy a ženy za život, ten fyzický i ten duchovný, za vašu starostlivosť a výchovu. Ďakujeme, že nás učíte duchovnému pohľadu na osobu, že nás učíte otvárať sa láske a slúžiť Bohu i blížnym.

„Matky, hovorí sv. Otec, sú totiž najsilnejším protilekom na šírenie sa sebeckého individualizmu. Slovo *individuum* vyjadruje, že niečo sa „nedá deliť“. Matky sa však neustále „delia“, počnúc chvíľou, odkedy ponúkajú príbytok dieťaťu, aby ho priviedli na svet a umožnili mu rásť.

Viktor Hugo v jednom zo svojich románov píše: „Rozlomila chlieb na dve časti a dala ich deťom, ktoré ich žiadostivo zjedli.“ „Pre seba si nenechala nič“, zašomral seržant. „Pretože nie je hladná“, povedal vojak. „Pretože je matkou“, opravil ho seržant.

Arcibiskup Oskar Romero zas hovorieval, že mamy tiež prežívajú „mučenie materstva“. V homílii na pohrebe jedného kňaza, ktorý bol zavraždený smrtiacim komandom, povedal, odvolávajúc sa na Druhý vatikánsky koncil: „Všetci máme byť pripravení zomrieť pre svoju vieru, aj keby nám Pán túto poctu neudelil... Dať život neznamena iba podstúpiť smrť; dávať život, mať ducha mučenie, to znamená dávanie v povinnostiach, v mlčaní, v modlitbe, v poctivom plnení povinností; v tom tichu každodenného života; dávať život po troške? Áno, tak ako ho dáva matka, keď bez strachu s jednoduchosťou mučenie materstva počne vo svojom lone dieťa, porodí ho, kŕmi, umožňuje mu rásť a láskavo sa oň stará. Toto znamená dávať život. A toto sú matky! Toto je mučenie.“ Áno, dodáva pápež František, „byť matkou neznamena iba priviesť na svet

dieťa, ale je to aj životná voľba – rozhodnutie neustále dávať život. A toto je veľkolepé a nádherné“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)).

Preto sú matky tými, ktoré majú spolu so svojim manželom privádzať ich deti k prameňu života, k Bohu samotnému. Áno, duchovný princíp prítomný v každej žene ju predurčuje, aby odovzdávala aj najhlbší význam praktizovania náboženstva. Viera sa odovzdáva spolu s materským mliekom. V prvých modlitbách, v prvých gestách nábožnosti, ktorým sa dieťa učí od svojej matky je vpísané posolstvo života – večného života. Je úžasné si uvedomiť, že matka rodí nielen pre fyzický život, ale má schopnosť zasiahť do srdca svojich detí semienko večného života. A to vedia „veriace matky (...) odovzdať bez mnohých vysvetľovaní: tie prídu na rad neskôr, no zárodok viery sa nachádza práve v týchto prvých najcennejších momentoch. Bez matiek nielen že by neboli noví veriaci, ale viera by stratila veľkú časť zo svojej jednoduchej a hlbkej vrúcnosti. Najdrahšie mamy, vd'aka, vd'aka vám za to, čím ste v rodine a za to, čo dávate Cirkvi a svetu. A tebe, milovaná Cirkev, vd'aka, vd'aka za to, že si matka. Tebe, Mária, Božia Matka, vd'aka, že nám umožňuješ vidieť Ježiša. A vd'aka aj všetkým matkám, ktoré sa nezištne delia o svoj život“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)).

Našu úvahu môžeme ukončiť slovami majstra Milana Rúfusa:

„Ako bolo na počiatku, nech je tak i s nami, aby deti otcov mali, aby mali mamy.

Ako mali na počiatku, aj my nech tak máme, aby bola Božia matka, v každej ľudskej mame.

To, čo bolo na počiatku, daj nám dobré nebe, aby každý ľudský otec nosil Otca v sebe.

Opatruj v deň svojho sviatku, Bože, tento prameň, ako bolo na počiatku, nech je navždy. Amen.“

Otázky na zamyslenie:

- 1) Zamyslime sa nad tým, ako prežívame svoje otcovstvo a materstvo.
- 2) Láska manželov je plodná, aj keď dávajú zrod Božím deťom, keď sú duchovnými otcami a matkami. Aké duchovné deti nám Boh zveruje v tejto chvíli nášho života?
- 3) Uvedomujeme si, že jedným z najčastejších dôvodov rozpadu manželstiev a problémov vo výchove je neprítomnosť otca v rodine?
- 4) Pouvažujme, akým spôsobom by sa mohlo povolanie byť matkou pozdvihnúť a viac oceniť v rámci Cirkvi, v rámci našej farnosti i v celej spoločnosti?